

10. Alshaboul, Y., Alazaizah, M., Abu-Tineh, A., Ghamrawi, N. & Shal, T. (2024). Distance education challenges: insight from a nationwide teacher-centric study post- COVID-19 for informed advancements. *Frontiers in Education*. Vol. 1. pp. 1–13. [in English].

11. Ezzat, O., Medini, K. & Szirbik, N. (2020). Case study-based learning in customer-centric operations management: Unleashing the potential of experiential learning and accreditation. *Journal of Education for Business*. Vol. 95(5). pp. 297–306. [in English].

12. Gironella, F. (2023). Gamification pedagogy: A motivational approach to student-centric course design in higher education. *Journal of University Teaching & Learning Practice*. Vol. 20 (3). pp. 1–28. [in English].

13. Grossman, Thomas A. Mehrotra, Vijay and Mouwafac Sidaoui, Mouwafac (2016). A Student-Centered Approach to the Business School Management Science Course. *Informations Transactions on Education*. Vol. 16 (2). pp. 42–53. [in English].

14. Landau, Valerie, Bamford, Penny (2020). Creating A Faculty-Centric Approach as a Catalyst for Improvement in Teaching and Learning. *Samuel Merritt University*. Vol. 1. pp. 1–18. [in English].

15. Mandalapu, Varun Chen, Lujie and Sushruta Shetty, Sushruta (2022). Student-centric Model of Learning Management System Activity and Academic Performance: from Correlation to Causation. *Computers and Society*. Vol. 1. pp. 1–43. [in English].

Стаття надійшла до редакції 10.02.2025

УДК 378.1:377

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.321637>

Тетяна Шарова, доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри суспільно-гуманітарних наук
Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
Сергій Шаров, кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри комп'ютерних наук
Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧІВ ЧЕРЕЗ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ: ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД

У статті окреслено напрями підвищення кваліфікації викладачів Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (ТДАТУ). Зазначається, що підвищення кваліфікації викладачів є необхідною умовою для забезпечення якості сучасної освіти. Висвітлено фактори, що впливають на необхідність підвищення кваліфікації. Проаналізовано різні шляхи професійного розвитку викладачів під час формальної та неформальної освіти, в очному й онлайн-режимі. Зазначається, що в ТДАТУ функціонує Вища школа педагогічної майстерності та академічний рух "Гостьовий професор", що сприяє активному обміну досвідом між викладачами, інтеграції інноваційних підходів і методик в освітній процес тощо.

Ключові слова: викладач; підвищення кваліфікації; професійний розвиток; вища освіта; якість навчання.
Лім. 11.

Tetiana Sharova, Doctor of Sciences (Philology), Professor,
Professor of the Social Sciences and Humanities Department,
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University
Sergii Sharov, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Head of the Computer Science Department,
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University

ENSURING PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS THROUGH ADVANCED TRAINING: PRACTICAL INSIGHTS

The article highlights the areas of professional development of teachers at Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University (TSATU). It is noted that the professional development of teachers is a prerequisite for ensuring the quality of modern education. It is found that advanced training of teachers is aimed at improving professional and general competencies, mastering modern tools, teaching methods and forms, etc. The factors influencing the need for advanced training are highlighted. Different ways of professional development of teachers in formal and non-formal education, in face-to-face and online modes, are analysed. It has been found that the professional development of teachers takes place through training according to professional development curricula, internships in Ukraine or abroad, attending trainings, taking online courses, etc. The features and methods of advanced training of teachers at TSATU are emphasised. It is noted that a Higher School of Pedagogical Excellence (HSPE) functions at the university, providing advanced training for teachers. The Guest Professor academic initiative is implemented continuously as part of the activities of the Higher School of Pedagogical Excellence. It promotes an active exchange of experience between teachers from different regions of Ukraine and EU countries, allows for the integration of new

pedagogical approaches and methods into the educational process, and creates opportunities for joint research. The work of the Higher School of Pedagogical Excellence is coordinated by the Educational and Research Centre, which organises regular seminars on the latest trends in the field of the application of information and communication technologies and hosts scientific and methodological events. The results of the study can be used by other universities to improve their own career development strategies for teachers. In the future, it is planned to highlight the peculiarities of organising and conducting scientific and methodological means implemented by the Educational and Research Centre of TSATU.

Keywords: teacher; advanced training; professional development; higher education; quality of education.

Постановка проблеми. Сучасні виклики, зокрема стрімкий розвиток цифрових технологій, потреба у підвищенні якості освітнього процесу та нові вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців висувають перед закладами вищої освіти (ЗВО) завдання постійного професійного розвитку викладачів. Зазвичай він полягає у накопиченні практичного досвіду, вдосконаленні загальних та професійних компетентностей, необхідних для ефективного навчання здобувачів вищої освіти. Крім того, науково-педагогічні працівники (НПП) повинні розвивати цифрові навички, емоційний інтелект, здатності до критичного мислення та міжособистісного спілкування. Усе це дає змогу викладачеві підвищувати професійний рівень відповідно до сучасних вимог та якісно виконувати свої професійні обов'язки.

Забезпечення професійного розвитку викладачів є важливою умовою для успішного функціонування освітніх закладів. Ефективні програми підвищення кваліфікації повинні враховувати сучасні тенденції розвитку предметної області, академічний профіль викладачів, залучати сучасні методики та засоби навчання тощо. Як наслідок, наразі маємо різні способи та напрями підвищення кваліфікації викладачів, що здійснюються під час формальної та неформальної освіти, в онлайн і очному форматі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників присвячено значну кількість наукових досліджень, що зумовлено різноманітністю та важливістю означеної проблеми. Якщо розглядати нормативну складову, то основні положення законодавчих документів, що стосуються підвищення кваліфікації викладачів та вчителів, висвітлені у роботі О. Лучанінової. Враховуючи інтеграцію до європейського освітнього простору, підвищення кваліфікації викладачів засновано на використанні зарубіжного досвіду. У цьому контексті В. Самойленко аналізував підходи до підвищення кваліфікації персоналу у провідних країнах. О. Старостіна, Г. Васянович, О. Чорна, Н. Приходькіна досліджували зарубіжний досвід професійного розвитку викладачів.

Цифровізація освіти та необхідність підготовки сучасних фахівців, здатних до ефективного використання інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ), актуалізує потребу у підвищенні інформаційної культури викладачів і здобувачів вищої осві-

ти. Зазначена проблематика розглядалася С. Петренко, Н. Дегтярьовою, Л. Черніковою, В. Ракутою та іншими вченими, які досліджували особливості формування цифрових компетентностей викладачів під час проходження курсів підвищення кваліфікації.

Професійний розвиток викладачів відбувається з використанням різних форм організації освітнього процесу, в онлайн та очному режимі. Наприклад, у роботі О. Бульвінської та І. Капралова висвітлена тематика актуальних тренінгів у межах підвищення кваліфікації. Н. Морзе, А. Кочарян аналізували можливість онлайн-платформ для організації та проведення вебінарів як форми підвищення кваліфікації. О. Щербина висвітлила особливості підвищення кваліфікації викладачів під час змішаного навчання.

Незважаючи на існування різноманітних напрямів підвищення кваліфікації, заклади вищої освіти в межах автономії впроваджують інноваційні підходи до забезпечення кар'єрного зростання викладачів. Одним з таких підходів є функціонування Вищої школи педагогічної майстерності (ВШПМ), що функціонує на базі Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (ТДАТУ) та призначена для підвищення кваліфікації освітян і науковців. Важливим напрямом роботи ВШПМ є реалізація академічного руху "Гостьовий професор", що дає змогу інтегрувати в освітній процес новітні методики, досвід фахівців-практиків та викладачів з різних університетів і створити унікальне освітнє середовище.

Метою статті є висвітлення напрямів підвищення кваліфікації викладачів у межах Вищої школи педагогічної майстерності ТДАТУ, особливостей реалізації академічного руху "Гостьовий професор". Висвітлені результати дослідження можуть бути використані іншими ЗВО для вдосконалення власної стратегії кар'єрного зростання НПП.

Виклад основного матеріалу. Підвищення кваліфікації викладача за своєю суттю спрямоване на вдосконалення професійних та загальних компетентностей, опанування сучасними інструментами, методиками і формами навчання, збагачення змісту діяльності [9, 192]. Підвищення кваліфікації викладачів та їх постійний професійний розвиток є необхідним елементом підвищення якості освіти [10, 55]. Це можна пояснити декількома об'єктивними причинами. По-перше, упродовж декількох останніх

років Україна потерпає від значних викликів, що впливає на часткове зниження рівня професійної діяльності викладачів, підвищення їхньої тривожності, в окремих випадках неможливість проведення занять в очному форматі [4, 56] тощо. По-друге, через швидке зростання обсягу знань, якими потрібно опанувати, актуалізується потреба у застосуванні нових підходів до викладання, застосуванні інноваційних технологій, форм і методів [3, 93]. По-третє, поява нових технологій і засобів, зростання комунікативних можливостей зв'язку змушує викладачів постійно розвиватися та бути обізнаним у сучасних дослідженнях в певній галузі знань [8, 3]. Крім того, наукові та методичні напрацювання викладачів, їх участь у міжнародних проєктах та інші показники науково-педагогічної діяльності враховуються під час формування рейтингу ЗВО серед аналогічних закладів.

Професійне вдосконалення педагога реалізується різними способами під час формальної, неформальної, інформальної освіти. Якщо розглянути очний формат, то можна підвищити власну професійну майстерність через проходження курсів підвищення кваліфікацій або навчання за сертифікатними програмами. Стажування викладача на базі іншого ЗВО з відривом або без відриву від виробництва відбувається на основі індивідуального плану розвитку працівника у відповідності до його професійного спрямування [8, 3]. Залучення викладачів до міжнародних програм академічної мобільності дозволяє їм розширити світогляд, отримати доступ до дослідницької та навчальної інфраструктури, дізнатися про новітні методики викладання, обмінюватися досвідом з іноземними колегами [2, 94].

Одним із способів професійного розвитку під час формальної та неформальної освіти є відвідування семінарів, майстер-класів, воркшопів, орієнтованих на розвиток конкретних навичок, таких як цифрова грамотність, інтерактивні методики викладання, медіаграмотність тощо. Добре себе зарекомендувало проведення тренінгів з метою підвищення кваліфікації. Причому їхня тематика може бути різною залежно від сучасних тенденцій, врахованого зарубіжного досвіду, профілю викладачів, кількості годин тощо. Наприклад, у роботі [1] звертається увага на тематику тренінгів, що стосуються сучасних педагогічних технологій навчання, застосування ІКТ, написання грантових заявок на міжнародні проєкти, розвитку комунікативних та ораторських здібностей тощо. У межах підвищення кваліфікації можна застосовувати метод аналізу ситуативних завдань. Він полягає у самостійному опрацюванні слухачами заздалегідь згенерованої ситуації, її аналізу та формуванню певних рішень. У такий спосіб забезпечується більш глибоке розуміння предметної області, розвиток логічного та

критичного мислення, накопичується практичний досвід вирішення професійних проблем тощо [3, 94].

Самостійно підвищити кваліфікацію в онлайн-режимі можна за допомогою масових відкритих онлайн-курсів, перевага яких полягає у можливості отримати сертифікат за умови повного проходження курсу [11, 1470]. Зазвичай такий документ містить кількість годин, QR-код тощо та може бути зарахований як підвищення кваліфікації. Уже традиційною формою підвищення кваліфікації стала участь у літніх школах та конференціях з подальшим отриманням сертифікатів із зазначенням кількості годин [4, 58]. Під час участі у науково-практичних конференціях учасники обмінюються досвідом та ідеями з освітянами і науковцями, що мають більше досвіду або спеціалізуються в суміжних сферах діяльності. Такий варіант може бути корисним і для молодих викладачів, які потребують адаптації до роботи, а також для досвідчених педагогів, які бажають отримати нові знання у сучасних технологіях або педагогічних практиках.

Доцільно зазначити, що необхідність постійного підвищення кваліфікації викладачів регламентована на державному рівні, а також внутрішніми нормативними документами. Наприклад, відповідно до нормативних документів адміністрація ЗВО кожного року розв'язує питання щодо планування та організації підвищення кваліфікації викладачів [9, 191], застосовує різні способи забезпечення професійного розвитку НПП. У ТДАТУ основні процедури щодо професійного розвитку НПП відображені у відповідному положенні [7].

У Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного для підвищення кваліфікації освітян та науковців передбачена робота Вищої школи педагогічної майстерності, метою якої є вдосконалення педагогічної майстерності викладачів. Основні напрями діяльності ВШПМ передбачають підвищення кваліфікації викладачів, розвиток їхніх професійних і особистих якостей. ВШПМ організовує курси та тренінги з актуальних методик навчання, інноваційних технологій в освіті та методів оцінювання знань, що сприяє оновленню знань викладачів відповідно до світових освітніх стандартів. Заняття з лідерських якостей, розвитку емоційної компетентності, навичок ефективної комунікації та управління стресом є частиною програми ВШПМ. Роботу Вищої школи педагогічної майстерності координує Навчально-науковий центр (ННЦ) ТДАТУ, що виконує важливу роль у розвитку професійних компетенцій викладацького складу, підтримуючи освітні стандарти та інновації. Його основними завданнями є організація заходів для підвищення кваліфікації, забезпечення викладачів новітніми методиками, розвиток сучасних навичок викладання та проведення науково-дослідницької діяльності.

У межах роботи ВШПМ в університеті на постійній основі реалізовано академічний рух “Гостьовий професор”, що сприяє активному обміну досвідом між викладачами з різних регіонів України та країн ЄС, дає змогу інтегрувати в освітній процес нові педагогічні підходи й методики. Крім того, співпраця з гостьовими професорами створює можливість для проведення спільних наукових досліджень, що є особливо цінним для молодих викладачів, які можуть отримати міжнародний досвід у науковій діяльності.

У рамках цього руху запрошені професори в режимі онлайн відвідують ТДАТУ для проведення лекцій, майстеркласів, практичних занять. Вони проводять вебіари для викладачів, що сприяє обміну методичним досвідом, що допомагає викладачам вдосконалювати педагогічні навички на практичному рівні. На корисності вебінарів з метою підвищення кваліфікації викладачів наголошують Н. Морзе та інші вчені. Завдяки вебіарам забезпечується інтерактивність та спілкування зі слухачами в режимі реального часу, що реалізуються через опитування, питання-відповіді, обговорення [5, 120].

У межах роботи ВШПМ співробітники ННЦ та запрошені фахівці знайомлять викладачів з новітніми освітніми технологіями: електронними платформами для дистанційного навчання (Moodle, Google Classroom), інтерактивними ресурсами та віртуальними лабораторіями, інструментами для онлайн-тестування тощо. Важливо зазначити, що процес інформатизації освіти висуває нові вимоги до інформатичної підготовки сучасного педагога, який повинен володіти цифровими технологіями з метою підвищення власного професіоналізму [4, 55] та підвищення якості освітнього процесу в межах своїх дисциплін. Тому аналогічні курси підвищення кваліфікації з розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності відбуваються в інститутах післядипломної педагогічної освіти [5, 118], педагогічних університетах [6, 152] та інших освітніх установах.

Важливим аспектом підвищення кваліфікації є розвиток особистісних навичок, таких як лідерство, емоційний інтелект, соціальна та комунікативна компетентності. ННЦ пропонує тренінги для вдосконалення soft skills, які допомагають викладачам більш ефективно взаємодіяти зі здобувачами вищої освіти, колегами й адміністрацією ЗВО. А участь у дослідницьких програмах, організованих ННЦ, допомагає викладачам підвищувати наукову кваліфікацію, зокрема шляхом публікацій, участі у конференціях та співпраці з іншими науковцями. ННЦ ТДАТУ активно співпрацює з освітніми організаціями України та закордонними партнерами. Це дає можливість викладачам брати участь у міжнародних семінарах та конференціях, розширюючи про-

фесійний кругозір і адаптуючи нові методики до локальних умов.

Висновки. Отже, професійний розвиток викладачів є необхідною умовою для забезпечення якості сучасної освіти. Впровадження індивідуалізованих та інтерактивних програм підвищення кваліфікації, інтеграція цифрових технологій у навчальний процес та розвиток soft skills сприяють не тільки особистісному зростанню викладачів, а й підвищують загальний рівень викладання в університеті. Реалізація академічного руху “Гостьовий професор” в межах Вищої школи педагогічної майстерності ТДАТУ створює умови для розвитку професійних компетенцій викладачів, підвищує якість освітніх послуг, сприяє обміну культурними та академічними цінностями. Навчально-науковий центр ТДАТУ відіграє в цьому процесі ключову роль. Його діяльність спрямована на комплексний розвиток викладачів, що у кінцевому підсумку забезпечує формування висококваліфікованих НПП, які відповідають сучасним вимогам. Це підвищує конкурентоспроможність закладу вищої освіти та забезпечує ефективну підготовку до майбутньої професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бульвінська О., Капралова І. Підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників в університеті: актуальність тренінгів. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2019. № 1. С. 53–59.
2. Дорохова Н.Г., Костиренко Т.О. Академічна мобільність науково-педагогічних працівників як засіб забезпечення якості освітніх програм. *Витоки педагогічної майстерності*. 2023. № 32. С. 83–87.
3. Кайдалова Л.Г., Науменко Н.В. Використання ситуативних завдань у системі підвищення кваліфікації викладачів. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2017. № 42. С. 89–100.
4. Лучанінова О.П. Трансдисциплінарний підхід до підвищення кваліфікації викладачів вищої школи в умовах воєнного стану і повоєнного періоду. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 5 (212). С. 54–62.
5. Морзе Н.В., Кочарян А.Б., Варченко-Троценко Л.О. Вебіари як засіб підвищення кваліфікації викладачів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014. № 42. С. 118–130.
6. Петренко С.І., Дегтярьова Н.В. Формування ІКТ-компетентності викладачів на курсах підвищення кваліфікації. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2020. № 186. С. 150–155.
7. Положення про професійний розвиток науково-педагогічних працівників Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного / Кюрчев С.В. та ін. Запоріжжя: ТДАТУ, 2023. 25 с.
8. Самойленко В.В. Підвищення кваліфікації персоналу на прикладі провідних країн світу. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. С. 1–9.
9. Naumova O.O., Tsypke M.M. Teachers' qualifications upgrading in the contemporary conditions. *Вчені записки Університету “КРОК”*. 2018. № 49. С. 189–196.
10. Kalashni N., Adamovych A., Barus M., Goliardyk N. Regarding research and teaching staff professional develop-

ment as an integral part of providing quality training for future professionals with higher education. *Молодь і ринок*. 2021. № 1(187). С. 64–69.

11. Sharov S., Liapunova V., Sharova T. Analysis of the opportunities of the prometheus platform for the professional development of future teachers. *TEM Journal*. 2019. № 8 (4). P. 1469–1476.

REFERENCES

1. Bulvinska, O. & Kapralova, I. (2019). Pidvyshchennia kvalifikatsii naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv v universyteti: aktualnist treninhiv [In-service teacher training in university: actuality of trainings]. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*. No. 1, pp. 53–59. [in Ukrainian].

2. Dorokhova, N.H. & Kostyrenko, T.O. (2023). Akademichna mobilnist naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv yak zasib zabezpechennia yakosti osvutnykh prohram [Academic mobility of scientific and pedagogical staff as a means of ensuring the quality of educational programs]. *Origins of pedagogical skill*. No. 32, pp. 83–87. [in Ukrainian].

3. Kajdalova, L. & Naumenko, N. (2017). Vykorystannia sytuatynykh zavdan u systemi pidvyshchennia kvalifikatsii vykladachiv [Use of situational tasks in the system of increase of qualification of teachers]. *Theory and methodology of teaching and education*. No. 42, pp. 89–100. [in Ukrainian].

4. Luchaninova, O. (2023). Transdystylinarnyi pidkhid do pidvyshchennia kvalifikatsii vykladachiv vyshchoi shkoly v umovakh voiennoho stanu i povoiennoho period [Transdisciplinary approach to advanced training of higher education teachers in martial law and the postwar period]. *The image of a modern teacher*. No. 5(212), pp. 54–62. [in Ukrainian].

5. Morze, N., Kocharian, A. & Varchenko-Trotsenko, L. (2014). Vebinary yak zasib pidvyshchennia kvalifikatsii vyk-

ladachiv [Webinars as a means of improving the skills of teachers]. *Information technology and learning tools*. No. 42, pp. 118–130. [in Ukrainian].

6. Petrenko, S. & Dehtiarova, N. (2020). Formuvannia IKT-kompetentnosti vykladachiv na kursakh pidvyshchennia kvalifikatsii [Formation of ICT competence of teachers in advanced training courses]. *Scientific notes. Series: Pedagogical sciences*. No. 186, pp. 150–155. [in Ukrainian].

7. Kiurchev, S.V. (Eds.). (2023). Polozhennia pro profesiiniy rozvytok naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu imeni Dmytra Motornoho [Regulations on the professional development of scientific and pedagogical staff of the Tavria State Agrotechnological University named after Dmytro Motorny]. *Zaporizhzhia*, 25 p. [in Ukrainian].

8. Samoilenko, V. (2019). Pidvyshchennia kvalifikatsii personalu na prykladi providnykh krain svitu [Enhancement of personnel qualification by the example of the leading countries of the world]. *Efficient economy*. No. 5, pp. 1–9. [in Ukrainian].

9. Naumova, O.O. & Tsyple, M.M. (2018). Teachers' qualifications upgrading in the contemporary conditions. *Academic notes of the KROK University*. No. 49, pp. 189–196. [in English].

10. Kalashnik, N., Adamovych, A., Barus, M. & Goliardyk, N. (2021). Regarding research and teaching staff professional development as an integral part of providing quality training for future professionals with higher education. *Youth & market*. No. 1(187), pp. 64–69. [in English].

11. Sharov, S., Liapunova, V. & Sharova, T. (2019). Analysis of the opportunities of the prometheus platform for the professional development of future teachers. *TEM Journal*. No. 8(4), pp. 1469–1476. [in English].

Стаття надійшла до редакції 24.01.2025

“Про свої здібності людина може дізнатися, тільки спробувавши прикласти їх”.

Луцій Аней Сенека
давньоримський філософ, поет

“Не виходь у світ, а повертайся до самого себе: всередині людини знаходиться правда”.

Аврелій Августин Блаженний
християнський теолог і церковний діяч

“Роками накопичений досвід може посперечатися із знанням”.

Рассел Лінкольн Акрофф
американський вчений

“Ми знаходимо в житті лише те, що самі вкладаємо в нього”.

Ральф Волдо Емерсон
американський есеїст, поет і філософ

“Якщо ви досягли вершини – піднімайтесь вище”.

Китайська мудрість

